

Datum: Rijeka, 3. srpnja 2024.

Kolegij: Filozofija i bioetika u sestrinstvu

Voditelj: izv. prof. dr. sc. Igor Eterović

e-mail voditelja: igor.eterovic@uniri.hr

Katedra: Katedra za javno zdravstvo

Studij: Prijediplomski sveučilišni studiji - Sestrinstvo izvanredni

Godina studija: 1

Akadska godina: 2024./2025.

IZVEDBENI NASTAVNI PLAN

Podaci o kolegiju (kratak opis kolegija, opće upute, gdje se i u kojem obliku organizira nastava, potreban pribor, upute o pohađanju i pripremi za nastavu, obveze studenata i sl.):

Kolegij **Filozofija i bioetika u sestrinstvu** je obvezni kolegij na prvoj godini preddiplomskog studija Sestrinstvo i sastoji se od 20 sati predavanja i 10 sati seminara, ukupno 30 sati (**2 ECTS**). Kolegij se izvodi u prostorijama Fakulteta zdravstvenih studija.

Cilj ovog kolegija je stjecanje znanja o etici kao filozofskoj disciplini i bioetici sestrinstva koja bi se mogla primijeniti u praksi. Studente treba osposobiti da mogu opisati i objasniti početke sestriinske etike, da objasne podjelu etičkih teorija (etika vrline, deontologija – Kantova etika dužnosti, utilitarizam, etika skrbi) te da u konkretnim situacijama s kojima će se susretati u svojoj profesiji mogu povezati (bio)etičku teoriju, moralne norme, pravila i njihove posljedice. Uz to, cilj ovog predmeta je i prepoznavanje etičkih problema i razvijanje osjećaja moralne dužnosti i osobne odgovornosti koja je neophodna u sestriinskom zanimanju (etički kodeks medicinskih sestara). Također bi studenti trebali razvijati sposobnost zauzimanja obrazloženog stava u raznim etičkim dvojabama u sestriinskoj praksi te objasniti važnost promoviranja poštivanja prava čovjeka, djeteta i pacijenta.

Sadržaj kolegija je sljedeći: Etika, moral i bioetika; deontologija, utilitarizam, etika vrline i etika skrbi; počeci medicinske etike i deontologije; etičke teorije (etika vrline, etika dužnosti, utilitaristička etika, etika skrbi) i njihova primjenjivost u sestriinskoj praksi; principalizam u sestriinskoj praksi; sustav moralnih vrijednosti u sestriinstvu – moralne osobine (vladanje sobom, odnos prema pacijentu, njegovoj obitelji, suradnicima); deklaracije, rezolucije o ljudskim pravima; Profesionalna etika i sestriinstvo (etički kodeks - ICN, HUMS, Komora medicinskih sestara RH); modeli donošenja etičkih odluka u sestriinskoj praksi; zastupanje interesa pacijenta kao najvišeg dobra; medicinska sestra kao medijator u procesu donošenja etičkih odluka.

Izvođenje nastave: Nastava se izvodi u obliku predavanja i seminara. Predviđeno vrijeme trajanja nastave je raspoređeno kroz jednodnevni turnus u drugom semestru. Kroz predavanja studenti se upoznaju sa sadržajem kolegija. U seminarskom dijelu studenti na temelju dobivenog znanja na predavanjima izrađuju etičku analizu slučaja iz sestriinske prakse, uz konzultacije s nastavnikom, prezentiraju analizu te sudjeluju u završnoj raspravi o analizi. Na kraju nastave se održava kolokvij.

U izvođenju nastave sudjeluju doc. dr. sc. Franjo Mijatović, doc. dr. sc. Robert Doričić i dr. sc. Toni Buterin te eventualno gostujući predavači.

Popis obvezne ispitne literature:

1. Eterović, I.: *Kant i bioetika*, Pergamena – Centar za integrativnu bioetiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2017.
2. *Etički kodeks medicinskih sestara*, Hrvatska komora medicinskih sestara, 2005.
3. Kalauz, S.: *Etika u sestrinstvu*, Medicinska naklada, Zagreb, 2012.
4. Predavanja (PowerPoint prezentacije)

Popis dopunske literature:

1. Bauby, J. D.: *Skafander i leptir*, Pergamena, Zagreb, 1997.
2. Berčić, B.: "Etika", u: *Filozofija*, sv. 1., Ibis grafika, Zagreb, 2012.
3. Čović, A.: *Etika i bioetika*, Pergamena, Zagreb, 2004.
4. Frankena, W.: *Etika*, Kruzak, Zagreb, 1998.
5. Gosić, N.: *Bioetika in vivo*, Pergamena, Zagreb, 2005.
6. Kalauz, S.: *Sestrinska profesija u svjetlu bioetičkog pluriperspektivizma*, Pergamena, Zagreb, 2011.
7. Matulić, T.: "Identitet, profesija i etika sestrinstva", *Bogoslovska smotra* 77, 2007/3, 727–744.
8. Matulić, T.: *Bioetika*, 3. izdanje, Glas koncila, Zagreb, 2012.
9. Pessini L., *Distanzija: do kada produžavati život?*, Medicinski fakultet Rijeka, Hrvatsko bioetičko društvo, 2004.
10. Prijčić–Samaržija, S. (ur.): *Pobačaj za i protiv*, Hrvatski kulturni dom, Rijeka, 1995.
11. Prlić, N.: „Etika zdravstvenih djelatnika“, u: *Zdravstvena njega*, VII. izd. Školska knjiga, Zagreb 2003.
12. Šegota, I.: *Etika sestrinstva*, 2. dopunjeno i izmjenjeno izdanje, Pergamena, Zagreb, 1997.
13. Švajger, A. ur.: *Medicinska etika, priručno štivo*. II. izdanje, Sveučilište u Zagrebu Medicinski fakultet, Zagreb, 1995.

Nastavni plan:

Popis predavanja (s naslovima i pojašnjenjem):

P1, P2. Uvod u predmet, Moral i etika

Ishodi učenja:

Upoznati se s ciljem kolegija Filozofija i bioetika u sestrinstvu.
Razlikovati i definirati pojmove 'etika' i 'moral'.

P3, P4 . Moralna spoznaja, (Moralne) vrijednosti

Ishodi učenja:

Usporediti osnovne teorije objašnjenja moralne spoznaje.
Objasnjavati temeljnu ulogu vrijednosti u moralnom i etičkom prosuđivanju.

P5, P6. Vrijednosti i zdravstvena skrb, Etika zdravstvene skrbi

Ishodi učenja:

Objasnjavati mjesto i ulogu (moralnih) vrijednosti u procesu zdravstvene skrbi.
Opisati ukratko nastanak i razvoj etike zdravstvene skrbi.

P7, P8, P9. Bioetika – nastanak i određenje, Interdisciplinarnost i pluriperspektivnost bioetike, Razvoj bioetike

Ishodi učenja:

Opisati nastanak i početni razvoj bioetike.

Definirati bioetiku.

Obrazložiti pojmove interdisciplinarnost i pluriperspektivnost te objasniti njihovu ulogu u određenju bioetike.

Opisati razvojne faze bioetike.

P10, P11. Bioetika u Hrvatskoj 1, Bioetika u Hrvatskoj 2

Ishodi učenja:

Opisati početke bioetičkih strujanja u Hrvatskoj.

Opisati razvoj bavljenja bioetikom u Hrvatskoj.

Navesti temeljne događaje koji su obilježili razvoj Bioetike u Hrvatskoj.

Usporediti različite faze i momente povijesnog razvoja bioetike u Hrvatskoj.

P12, P13. Etičke teorije, Bioetička načela – principalizam

Ishodi učenja:

Razlikovati i uspoređivati glavne etičke teorije (etika vrline, deontologija – Kantova etika dužnosti, utilitarizam, etika skrbi); obrazložiti prednosti i nedostatke pojedine etičke teorije.

Opisati osnovna načela biomedicinske etike (autonomija, dobročinstvo, neškodljivost i pravednost).

Prepoznati pojavne oblike unaprjeđivanja i poštovanja prava čovjeka, djeteta i bolesnika kroz prepoznavanje (ne)poštivanja temeljnih načela biomedicinske etike.

Objasniti relevantnost teorija i načela za sestrinsku praksu.

P14, P15, P16. Etička standardizacija 1, Etička standardizacija 2, Etički kodeks HKMS-a

Ishodi učenja:

Opisati opći povijesni razvoj etičke standardizacije (molitve, kodeksi, zakletve).

Opisati razvoj sestrinske etike i etičke standardizacije u sestrinstvu (sestrinske zakletve i kodeksi).

Analizirati Etički kodeks medicinskih sestara (Hrvatska komora medicinskih sestara).

P17. Informirani pristanak

Ishodi učenja:

Definirati informirani (obaviješteni) pristanak..

Opisati povijest informiranog pristanka.

Navesti i objasniti elemente obaviještenog pristanka.

P18. Paternalizam

Ishodi učenja:

Definirati paternalizam (uže, šire i praktično značenje).

Opisati značajke paternalizma.

Objasniti razliku između opravdanog od neopravdanog paternalizma.

Navesti pojavne oblike paternalizma u medicini.

P19. Tijelo i osobnost

Ishodi učenja:

Razlikovati racionalistički i empiristički pristup tijelu u medicini.
Prepoznati i usporediti odnos prema tijelu i osobnosti u medicini do pojave bioetike.
Uvažiti doprinos društvenih i humanističkih znanosti (filozofija, teologija, psihologija, sociologija i pravo) u problematiziranju tijela i osobnosti.
Uočiti mjesto i značaj tijela i osobnosti u bioetičkim problemima.
Primijeniti bioetičke smjernice za odnos prema pacijentovu tijelu i osobnosti.

P20. Pobačaj

Ishodi učenja:

Obrazložiti zašto je pobačaj jedan od paradigmatičkih bioetičkih problema.
Uspoređivati različite dimenzije, aspekte i perspektive u problemu pobačaja.

Popis seminara s pojašnjenjem:

Seminarski dio nastave izvodi se kroz podjelu slučajeva iz sestrinske prakse studentima uz naputak za etičku analizu. Svaki student samostalno analizira slučaj kojega prezentira pred cijelom grupom, pri čemu se evaluiraju elementi prezentacije. Na temelju rasprave u kojoj student od nastavnika i drugih studenata dobiva povratnu informaciju, primjedbe i komentare student priprema pisani seminarski rad, koji se sastoji u predstavljanju slučaja i njegovoj etičkoj analizi, a svi se radovi evaluiraju prema određenim, unaprijed danim kriterijima za etičku analizu.

Popis vježbi s pojašnjenjem:

Kolegij ne predviđa vježbe.

Obveze studenata:

Aktivno sudjelovanje u seminarima, riješeni kolokvij i položen završni ispit. Evidencija pohađanja nastave vodi se i za predavanja i za seminare. Prisustvo na predavanjima i na seminarima provodit će se prozivkom na svakom satu. Mole se studenti da ne kasne na nastavu jer u slučaju zakašnjenja neće biti u mogućnosti realizirati nastavnim programom predviđene obveze. Student nije izvršio svoje obaveze propisane studijskim programom ukoliko je izostao više od 30 % nastavnih sati svakog pojedinog oblika nastave (predavanja ili seminari).
Izostanci s nastave pravdaju se isključivo liječničkom ispričnicom.

Ispit (način polaganja ispita, opis pisanog/usmenog/praktičnog dijela ispita, način bodovanja, kriterij ocjenjivanja):

Ocjenjivanje studenata provodi se prema važećem Pravilniku o studijima Sveučilišta u Rijeci (odobrenog od Senata).
Rad studenta na predmetu vrednuje se i ocjenjuje tijekom nastave kroz seminarski rad (sastoji se od usmene prezentacije i kolokvija) i na završnom ispitu. Usmena i kolokvij se evaluiraju prema zasebnim kriterijima koji su detaljno objašnjeni na uvodnom satu. Ukupan postotak uspješnosti studenta tijekom nastave čini do 50% ocjene, a na završnom ispitu 50% ocjene.
Studenti moraju ostvariti minimalno 25% ukupne ocjene tijekom nastave da bi pristupili ispitu te na završnom testu moraju točno riješiti najmanje polovicu pisanog testa (25% ukupne ocjene).

Mogućnost izvođenja nastave na stranom jeziku:

Zasad ne postoji.

Ostale napomene (vezane uz kolegij) važne za studente:

Prema vrijedećim aktima, nije moguće “odbiti” ocjenu na završnom ispitu, već samo postupiti u skladu s Pravilnikom o studijima Sveučilišta u Rijeci (student nezadovoljan ocjenjivanjem podnosi u roku od 24 sata obrazloženu pismenu žalbu dekanu).

SATNICA IZVOĐENJA NASTAVE (za akademsku 2024./2025. godinu)

Raspored nastave

Datum	Predavanja (vrijeme i mjesto)	Seminari (vrijeme i mjesto)	Vježbe (vrijeme i mjesto)	Nastavnik
17.3.2025. (ponedjeljak)	P1 (14,00–14,45, Z6)			Doc. dr. sc. Robert Doričić
17.3.2025. (ponedjeljak)	P2 – P6 (15,00–19,00, Z6)			Doc. dr. sc. Franjo Mijatović
18.3.2025. (utorak)	P7 – P8 (8,15–9,45, Z6)			dr. sc. Toni Buterin
18.3.2025. (utorak)	P9 – P10 (10,00–11,30, Z6)			Doc. dr. sc. Franjo Mijatović
18.3.2025. (utorak)	P11 – P12 (11,45–13,15, Z6)			Doc. dr. sc. Robert Doričić
19.3.2025. (srijeda)	P13 – P14 (14,00–15,30, Z7)			Doc. dr. sc. Franjo Mijatović
19.3.2025. (srijeda)	P15 – P16 (15,45–17,15, Z7)			dr. sc. Toni Buterin
19.3.2025. (srijeda)	P17 – P18 (17,30–19,00, Z7)			Doc. dr. sc. Robert Doričić
20.3.2025. (četvrtak)		S1 – S6 (8,15–13,15, Z6)		dr. sc. Toni Buterin
20.3.2025. (petak)		S7 – S10 (14,00–17,15, Z3)		dr. sc. Toni Buterin
21.3.2025. (petak)	P19 – P20 (17,30–19,00, Z3)			Doc. dr. sc. Franjo Mijatović

Popis predavanja, seminara i vježbi:

P	PREDAVANJA (tema predavanja)	Broj sati nastave	Mjesto održavanja
P1	Uvod u predmet	1	Z6
P2	Moral i etika	1	
P3	Moralna spoznaja	1	
P4	(Moralne) vrijednosti	1	
P5	Vrijednosti i zdravstvena skrb	1	

P6	Etika zdravstvene skrbi	1	
P7	Bioetika – nastanak i određenje	1	
P8	Interdisciplinarnost i pluriperspektivnost bioetike	1	
P9	Etičke teorije	1	
P10	Bioetička načela – principalizam	1	
P11	Etička standardizacija 1	1	
P12	Etička standardizacija 2	1	
P13	Etički kodeks HKMS-a	1	
P14	Razvoj bioetike	1	
P15	Bioetika u Hrvatskoj 1	1	
P16	Bioetika u Hrvatskoj 2	1	
P17	Informirani pristanak	1	
P18	Paternalizam	1	
P19	Tijelo i osobnost	1	
P20	Pobačaj	1	Z3
Ukupan broj sati predavanja		20	

S	SEMINARI (tema seminara)	Broj sati nastave	Mjesto održavanja
S1	uvod u seminar	1	Z6, Z3
S2 – S10	studentska prezentacija analiziranih slučajeva	9	
Ukupan broj sati seminara		10	

V	VJEŽBE (tema vježbe)	Broj sati nastave	Mjesto održavanja
/	/	/	/
Ukupan broj sati vježbi			

ISPITNI TERMINI (završni ispit)	
1.	08.04.2025.
2.	29.04.2025.
3.	13.05.2025.
4.	06.06.2025.